

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความต้องการสารสนเทศด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติของผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในจังหวัดกระบี่ ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ซึ่งผู้วิจัยได้ค้นคว้า สรุปผล อภิปรายผลและมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1 เพื่อศึกษาความต้องการสารสนเทศด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติของผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในจังหวัดกระบี่

1.2 เพื่อเปรียบเทียบความต้องการสารสนเทศด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติของผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในจังหวัดกระบี่ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย

1.3 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคความต้องการสารสนเทศด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติของผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในจังหวัดกระบี่

2. วิธีการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดกระบี่ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย จำนวน 366 คน และกลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดกระบี่ ที่มีความเกี่ยวข้องหรือปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการภัยพิบัติ จำนวน 274 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่าง 2 วิธี ดังนี้ 1) ใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากกลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบในฝ่ายบริหาร ประกอบด้วย ผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 61 คน ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 61 คน 2) ใช้การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน ต่อกลุ่มตัวอย่างฝ่ายปฏิบัติการ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย จำนวน 152 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการและกระบวนการสร้างแบบสอบถาม ในประเด็น ทฤษฎีแนวคิด จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) จำนวน 6 ข้อ จำแนกเป็น เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ หน่วยงานที่ปฏิบัติหน้าที่ และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งงานที่ปฏิบัติ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการสารสนเทศด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติของผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ในด้านวัตถุประสงค์ เนื้อหารูปแบบการเผยแพร่ แหล่งสารสนเทศ และการนำเสนอ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 13 หัวข้อใหญ่ 21 ข้อย่อย

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปัญหาและอุปสรรคความต้องการสารสนเทศด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติของผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในด้านเนื้อหา ด้านรูปแบบการเผยแพร่ ด้านการนำเสนอ ด้านความทันสมัย ความเป็นปัจจุบันของข้อมูล ด้านแหล่งสารสนเทศ และจากผู้ตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 16 ข้อ และในตอนท้ายเป็นข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 25 คน และบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 25 คน ซึ่งเป็นกลุ่มทดลองที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตอบแบบสอบถามจำนวน 50 คน เพื่อหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยถือเกณฑ์ตั้งแต่ 0.75 ขึ้นไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอหนังสือจากสาขาศิลปศาสตรมหาวิทาลัยสุโขทัยธรรมราช เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดกระบี่ เพื่อส่งแบบสอบถามและขอเข้าไปเก็บข้อมูล สำหรับตำแหน่งบริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการศูนย์อพพร. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์อพพร. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้วิจัยติดตามและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ส่วนตำแหน่งเจ้าหน้าที่

ผู้ปฏิบัติงานการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย ใช้การนำส่งหนังสือให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบ หลังจากได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาครบตามจำนวนที่กำหนด ได้นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ซึ่งพบว่ามีความสมบูรณ์ครบทั้งหมด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ใช้ค่าความถี่และร้อยละวิเคราะห์แบบสอบถามส่วนที่ 1 ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

5.2 ใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานวิเคราะห์แบบสอบถามส่วนที่ 2 ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับความต้องการสารสนเทศด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติของผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ในด้านวัตถุประสงค์ เนื้อหา รูปแบบการเผยแพร่ แหล่งสารสนเทศ และการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร

5.3 ใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานวิเคราะห์แบบสอบถามส่วนที่ 3 ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคความต้องการสารสนเทศด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติของผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

5.4 ใช้ค่าสถิติ T-test ทดสอบตัวแปรที่แบ่งเป็นสองกลุ่ม ได้แก่ ตำแหน่งงาน และประสบการณ์การทำงาน

5.5 ใช้ค่าสถิติ F-test ทดสอบความมีนัยสำคัญความแตกต่าง สำหรับตัวแปรตามกลุ่มระดับการศึกษา

6. สรุปการวิจัย

จากการศึกษาสามารถสรุปผลการวิจัยมีดังนี้

6.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

6.1.1 สถานภาพกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย (ร้อยละ 75.45) มีอายุระหว่าง 30-39 ปี (ร้อยละ 38.79) มีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 41.82) มีตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย (ร้อยละ 63.03) ปฏิบัติงานในศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบล (ร้อยละ 82.12) มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 6 ปี (ร้อยละ 54.55)

6.2 ความต้องการสารสนเทศด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติของผู้ปฏิบัติงานศูนย์ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

- โดยภาพรวม มีความต้องการสารสนเทศระดับมาก
- รายละเอียด ที่มีความต้องการสารสนเทศระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยของภาพรวม มากไปหาน้อย มี 5 ภาพรวม ดังนี้ ด้านวัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 4.08$) ด้านเนื้อหา ($\bar{X} = 3.96$) ด้านการนำเสนอ ($\bar{X} = 3.89$) ด้านรูปแบบการเผยแพร่ ($\bar{X} = 3.88$) และด้านแหล่งข้อมูลข่าวสาร ($\bar{X} = 3.86$) นำมาสรุปผลได้ดังนี้

6.2.1 ด้านวัตถุประสงค์

- โดยภาพรวม มีความต้องการสารสนเทศด้านวัตถุประสงค์ในระดับมาก
- รายละเอียด ที่มีความต้องการสารสนเทศด้านวัตถุประสงค์ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยรายข้อจากทุกข้อ มากไปหาน้อย มี 3 ข้อ ดังนี้ เพื่อการดำเนินงาน เพื่อใช้ในการตัดสินใจ และเพื่อใช้ในการวางแผน เตรียมการ ป้องกัน บรรเทา ฟื้นฟู สำหรับเหตุการณ์ภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้น

6.2.2 ด้านเนื้อหา

- โดยภาพรวม มีความต้องการสารสนเทศด้านเนื้อหาในระดับมาก
- รายละเอียด ที่มีความต้องการสารสนเทศด้านเนื้อหาในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยรายข้อจากทุกข้อ มากไปหาน้อย มี 13 ข้อ ดังนี้ ด้านการจัดการในภาวะฉุกเฉิน (ขณะเกิดภัย) เรื่องการแจ้งเตือนภัยพิบัติให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ การแจ้งให้ผู้ประสบภัยทราบถึงวิธีการและขั้นตอนการอพยพ และการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ผู้ประสบภัย , ด้านการเตรียมพร้อมรับมือเรื่องแผนปฏิบัติการการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยประจำปี และระบบการเตือนภัยล่วงหน้า , ด้านการเตรียมพร้อมรับมือเรื่องพื้นที่เสี่ยงภัย และพื้นที่ปลอดภัย เส้นทางอพยพ (Evacuation Routes) และวิธีการอพยพ , ด้านการจัดการหลังเกิดภัย เรื่องการอพยพกลับที่อยู่อาศัยเดิม การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย การให้คำปรึกษา และการฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ประสบภัยพิบัติ การติดต่อประสานให้ความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รายการความเสียหายของผู้ประสบภัย และประสานให้ความช่วยเหลือ ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยฯ และการสิ้นสุดสถานการณ์ภัย, ด้านการเตรียมพร้อมรับมือเรื่องการฝึกซ้อมแผนปฏิบัติการการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และการจำลองสถานการณ์เพื่อฝึกซ้อม , ด้านการอบรมหลักสูตรผู้นำท้องถิ่น หลักสูตรผู้อำนวยการศูนย์อพพร. และหลักสูตรอพพร. , เนื้อหาเกี่ยวกับกฎหมาย พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยกิจการอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2553 , ด้านการ

เตรียมพร้อมรับมือเรื่องข้อมูล / สถิติการเกิดภัยพิบัติในพื้นที่ที่รับผิดชอบ และบัญชีรายชื่อกลุ่มเสี่ยง (ผู้ป่วย ผู้พิการ คนชรา และเด็ก) , ด้านสารสนเทศเนื้อหาอื่น ๆ ได้แก่ ข้อมูลปริมาณน้ำฝน และข้อมูลสภาพอากาศ, อุทกภัยจากน้ำป่าไหลหลาก และน้ำท่วมฉับพลัน อุทกภัยจากน้ำท่วมขัง และน้ำเอ่อนอง , ภัยแล้งหรือทุพภิกขภัย (Droughts) แผ่นดินไหว แผ่นดินถล่ม ไฟป่า และสึนามิ (Tsunami) , ภัยจากพายุฤดูร้อน และภัยจากพายุฤดูหนาวเขตร้อน , พายุฝนฟ้าคะนอง (Thunder Storms) พายุวงช้าง (Tornado) และคลื่นพายุซัดฝั่ง (Storm Surge)

- **เนื้อหาภัยพิบัติ** มีความต้องการสารสนเทศด้านเนื้อหาภัยพิบัติในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยรายชื่อจากทุกข้อ มากไปหาน้อย มี 4 ข้อ ดังนี้ อุทกภัยจากน้ำป่าไหลหลาก และน้ำท่วมฉับพลัน อุทกภัยจากน้ำท่วมขัง และน้ำเอ่อนอง , ภัยแล้งหรือทุพภิกขภัย (Droughts) แผ่นดินไหว แผ่นดินถล่ม ไฟป่า และสึนามิ (Tsunami) , ภัยจากพายุฤดูร้อน และภัยจากพายุฤดูหนาวเขตร้อน , พายุฝนฟ้าคะนอง (Thunder Storms) พายุวงช้าง (Tornado) และคลื่นพายุซัดฝั่ง (Storm Surge)

- **เนื้อหาการเตรียมรับมือก่อนเกิดภัย** มีความต้องการสารสนเทศด้านเนื้อหาการเตรียมพร้อมรับมือก่อนเกิดภัยในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยรายชื่อจากทุกข้อ มากไปหาน้อย มี 4 ข้อ ดังนี้ แผนปฏิบัติการการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยประจำปี และระบบการเตือนภัยล่วงหน้า , พื้นที่เสี่ยงภัย และพื้นที่ปลอดภัย เส้นทางอพยพ (Evacuation Routes) และวิธีการอพยพ , การฝึกซ้อมแผนปฏิบัติการการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และจำลองสถานการณ์เพื่อฝึกซ้อม , ข้อมูล / สถิติการเกิดภัยพิบัติในพื้นที่ที่รับผิดชอบ และบัญชีรายชื่อกลุ่มเสี่ยง (ผู้ป่วย ผู้พิการ คนชรา และเด็ก)

6.2.3 ด้านรูปแบบการเผยแพร่

- **โดยภาพรวม** มีความต้องการสารสนเทศด้านรูปแบบการเผยแพร่ในระดับมาก

- **รายชื่อ** ที่มีความต้องการสารสนเทศด้านรูปแบบการเผยแพร่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยรายชื่อจากทุกข้อ มากไปหาน้อย มี 6 ข้อ ดังนี้ ประเภทกิจกรรม / ฝึกปฏิบัติ , ประเภทสื่อมวลชน , ประเภทด้านสื่อบุคคล , ประเภทสื่อสังคมออนไลน์ (โซเชียลมีเดีย) / อินเทอร์เน็ต , ประเภทไมติพิมพ์ (ไม่ใช่สิ่งพิมพ์) , ประเภทสิ่งตีพิมพ์

6.2.4 ด้านแหล่งสารสนเทศ

- **โดยภาพรวม** มีความต้องการสารสนเทศด้านแหล่งสารสนเทศในระดับมาก

- รายชื่อ ที่มีความต้องการสารสนเทศด้านแหล่งสารสนเทศในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยรายชื่อจากทุกข้อ มากไปหาน้อย มี 4 ข้อ ดังนี้ สื่อมวลชน , บุคคล , อินเทอร์เน็ต , สถาบัน

6.2.5 ด้านการนำเสนอ

- โดยภาพรวม มีความต้องการสารสนเทศด้านการนำเสนอในระดับมาก

- รายชื่อ ที่มีความต้องการสารสนเทศด้านการนำเสนอในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยรายชื่อจากทุกข้อ มากไปหาน้อย มี 4 ข้อ ดังนี้ เสนอเนื้อหาที่ต้องการทั้งหมดอย่างละเอียดถี่ถ้วน , เสนอเนื้อหาอื่น ๆ ที่ต้องการ ได้แก่ คู่มือด้านเทคนิค และคู่มือปฏิบัติการ , เสนอเนื้อหาที่ต้องการโดยย่อ ได้แก่ สารสังเขป และบทสรุป , เสนอเนื้อหาที่ต้องการโดยย่อ ได้แก่ บทแนะนำ และบทวิจารณ์

6.3 เปรียบเทียบความต้องการสารสนเทศด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติของผู้ปฏิบัติงาน ศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ระดับการศึกษา และ ประสบการณ์การทำงานในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย นำมาสรุปผลได้ดังนี้

6.3.1 ผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนที่มีตำแหน่งหน้าที่ และ ประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีความต้องการสารสนเทศโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อ 1 และสมมติฐานการวิจัยข้อ 3

6.3.2 ผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความต้องการสารสนเทศโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อ 2

6.4 ปัญหาและอุปสรรคความต้องการสารสนเทศด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติของผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

- โดยภาพรวม มีปัญหาและอุปสรรคความต้องการสารสนเทศในระดับปานกลาง

- รายชื่อ ที่มีปัญหาและอุปสรรคความต้องการสารสนเทศในระดับมาก มี 1 ข้อ ดังนี้ คือ เนื้อหาของสารสนเทศที่ได้รับมีลักษณะเนื้อหาที่เป็นวิชาการ

- รายชื่อ ที่มีปัญหาและอุปสรรคความต้องการสารสนเทศในระดับปานกลาง เรียงตามค่าเฉลี่ยรายชื่อจากทุกข้อ มากไปหาน้อย มี 15 ข้อ ดังนี้ แหล่งสารสนเทศทางอินเทอร์เน็ต , ความสมบูรณ์ ครบถ้วน และความถูกต้องของเนื้อหา , ลักษณะความทันสมัย ความเป็นปัจจุบันของเนื้อหาสารสนเทศ , แหล่งสารสนเทศที่เป็นสื่อมวลชน , รูปแบบการเผยแพร่สารสนเทศทางอินเทอร์เน็ต / สื่อสังคมออนไลน์ , แหล่งสารสนเทศที่เป็นบุคคล , การเสนอเนื้อหา

ที่ต้องการทั้งหมดอย่างละเอียดถี่ถ้วน , ด้านตัวผู้ตอบแบบสอบถามเอง , การเสนอเนื้อหาทั้งหมดอย่างย่อ หรือสรุปความ , รูปแบบการเผยแพร่ของสื่อไม่ตีพิมพ์ , รูปแบบการเผยแพร่ด้านสื่อมวลชน , แหล่งสารสนเทศสถาบัน , รูปแบบการเผยแพร่ของสื่อสิ่งพิมพ์ , รูปแบบการเผยแพร่ประเภทกิจกรรม / ฝึกปฏิบัติ , รูปแบบการเผยแพร่ของสื่อบุคคล

6.5 สรุปข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

เกี่ยวกับความต้องการสารสนเทศด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติของผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

6.5.1 ด้านนโยบาย

1) ควรส่งเสริมการบริหารจัดการด้านภัยพิบัติผ่านภาคีเครือข่าย อปพร. OTOS และมิสเตอร์เตือนภัย จะทำให้ผู้ช่วยเหลือผู้ประสบภัยมีประสิทธิภาพ

2) ส่วนใหญ่เมื่อเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติแล้วจะให้ความสำคัญภายหลัง "วิสาหกิจแล้วล้อมคอก" นี้คือประเทศไทย สมควรให้ความรู้ อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะท้องถิ่นจะรู้เหตุการณ์ก่อนหน่วยงานอื่นเพราะเป็นเจ้าของพื้นที่

3) ในสภาวะปัจจุบันเราจะเห็นว่าการเกิดภัยพิบัติเกิดขึ้นและมีความรุนแรงเพิ่มขึ้น อยากให้ทางรัฐจัดการในด้านการป้องกันภัยพิบัติผ่านทีวีสาธารณะหรือทีวีอื่นให้ดีขึ้น เช่น ทุกคืนชั่วโมง

4) ควรจัดทำวิจัยเชิงระบบการวางโครงข่ายสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ มีการจัดทำเป็นนโยบายสาธารณะเชิงพื้นที่ โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้จัดทำฐานระบบข้อมูล ระบบสั่งการ จัดทำโครงสร้างการบริหารหัวหน้าฝ่ายและบุคลากร และจัดงบประมาณให้สอดคล้องกับภาระงาน ระเบียบกฎหมายที่เอื้อต่อการจัดการและเข้าถึงสารสนเทศ บรรจุหลักสูตรการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษา

6.5.2 ด้านผู้ปฏิบัติการ

1) ควรให้เจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องลงพื้นที่อบรมให้ความรู้กับประชาชนให้มาก

2) รัฐบาลควรให้ความสำคัญในการป้องกันและระงับอัคคีภัย โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีน้อย และไม่ค่อยมีทักษะในการทำงาน การใช้เครื่องมืออุปกรณ์ที่จำเป็นในการทำงาน ขาดการฝึกอบรมฯ ชุมชนไม่ตื่นตัวในภัยพิบัติมากนัก ควรให้ความรู้อย่างกว้างขวางกว่านี้

3) ผู้ปฏิบัติงานของศูนย์ฯ มีความต้องการข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เพื่อใช้ในการวางแผนป้องกันก่อนเกิดภัย ช่วยเหลือระหว่างเกิดภัย บรรเทาหลังเกิดภัย อุปสรรค การเข้าถึงแหล่งข้อมูล วัสดุ อุปกรณ์ไม่ทันสมัย ผู้ปฏิบัติขาดทักษะ ประสบการณ์ ขาดการประสานงาน

4) อยากรู้ให้ทางมหาวิทยาลัยจัดคณะวิทยากรเข้าให้ความรู้ด้านภัยพิบัติต่างๆ กับศูนย์อพพร. ทุกท้องถิ่น เพื่อเพิ่มความรู้ให้กับผู้บริหารและสมาชิกอพพร.ในพื้นที่ ในการนำไปปฏิบัติงานเพื่อป้องกันภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้นหรือเกิดขึ้นแล้วให้คลี่คลายไปตามลำดับ

6.5.3 ด้านการดำเนินงาน

1) ควรมีการเตือนประชาชนอย่างต่อเนื่องในการเตรียมความพร้อมรับมือกับเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา

2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดการเผยแพร่ข้อมูลที่จำเป็นแก่ชาวบ้านในพื้นที่ เช่น การอพยพ การเตือนภัยต่าง ๆ และควรมีการจัดการฝึกอบรมแก่เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบให้มีความรู้ความเข้าใจในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยในเบื้องต้น

3) ควรลงมาตรวจสอบอุปกรณ์ที่ติดตั้งไว้ในเขตพื้นที่ และอธิบายทำความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ประจำจุดในเขตที่ติดตั้งไว้ บางครั้งเจ้าหน้าที่มีการสลับสับเปลี่ยนโยกย้ายการทำงาน อาจเป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงานได้

4) ข้อมูลข่าวสารด้านภัยพิบัติมีน้อย ช่องทางการรับรู้ข่าวสารมีจำกัด เนื่องจากขาดเครื่องมือเครื่องใช้ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะจัดทำเผยแพร่หลังจากเกิดภัยพิบัติแล้ว บางครั้งไม่มีข้อมูลข่าวสารให้เตรียมตัวไว้รองรับ เช่น ภัยดินถล่ม หรือพายุฝนฟ้าคะนองที่รุนแรง ทำให้การอพยพช่วยเหลือราษฎรผู้ประสบภัยขาดความคล่องตัว

5) ข้อมูลของสารสนเทศด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติมีความจำเป็นและสำคัญมากต่อการป้องกันภัยและรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติของท้องถิ่น ซึ่งขาดแคลนด้านข้อมูลและผู้เชี่ยวชาญในการให้ความรู้ความเข้าใจ และการเข้าถึงข้อมูลของคนในชุมชน เมื่อเกิดภัยพิบัติจึงเป็นลักษณะต่างหน่วยต่างทำ เป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น

7. อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง “ความต้องการสารสนเทศด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติของผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในจังหวัดกระบี่” ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลและนำมาอภิปรายในประเด็นดังต่อไปนี้

7.1 ความต้องการสารสนเทศ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน มีความต้องการสารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก โดยด้านวัตถุประสงค์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือด้านเนื้อหา อยู่ในระดับมาก นำมาสรุปผลได้ดังนี้

7.1.1 ด้านวัตถุประสงค์ความต้องการสารสนเทศ ผลการวิจัยพบว่า วัตถุประสงค์ความต้องการสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ผลโดยรวมผู้ตอบแบบสอบถาม เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่า วัตถุประสงค์ความต้องการสารสนเทศในระดับสูงสุดคือ เพื่อการดำเนินงาน ในเรื่องการเตรียมการก่อนเกิดภัย (การเตือนภัย ป้องกัน และเฝ้าระวัง) การดำเนินงานระหว่างเกิดภัย (ภาวะวิกฤติ) และการดำเนินงานหลังเกิดภัย ทั้งนี้อาจเพราะผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในฝ่ายบริหารหรือฝ่ายบังคับบัญชาต้องการสารสนเทศไปใช้ในการดำเนินงาน ซึ่งช่วยในเรื่องการควบคุมและติดตามผล ทำให้การดำเนินงานเป็นไปตามกฎระเบียบ วัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร ส่วนในฝ่ายเจ้าหน้าที่หรือฝ่ายให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย มีความต้องการสารสนเทศเพื่อการทำงานที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่โดยตรงในการเตือนภัย ป้องกัน เฝ้าระวัง ในขณะที่ก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุพันธ์ ธนาฤกษ์มงคล (2552) ที่พบว่า บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดหนองคาย มีความคิดเห็นว่าการดำเนินการบริหารจัดการภัยพิบัติโดยรวมและรายด้านจำนวน 2 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง คือ การจัดการในภาวะฉุกเฉินและการเตรียมพร้อมรับภัย และอยู่ในระดับมากอีก 1 ด้าน คือ การจัดการหลังเกิดภัยโดยข้อที่มีการดำเนินงานในระดับมาก 3 ลำดับแรกในแต่ละด้านมีดังนี้ 1) ด้านการเตรียมพร้อมรับภัย ได้แก่ มีการจัดทำแผนปฏิบัติการการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยประจำปี มีการจัดทำบัญชีรายชื่อกลุ่มเสี่ยง (ผู้ป่วย ผู้พิการ คนชราและเด็ก) และมีการเตรียมความพร้อมของกำลังคนในการบรรเทาสาธารณภัย 2) ด้านการจัดการในภาวะฉุกเฉิน ได้แก่ มีการตั้งกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และประสานความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือในการบรรเทาสาธารณภัยและให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย และมีความคล่องตัวในการเบิกจ่ายวัสดุอุปกรณ์ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ 3) ด้านการจัดการหลังเกิดภัย ได้แก่ มีการติดต่อประสานให้ความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการพิจารณาให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยฯ มีการให้เงินชดเชย / วัสดุสิ่งของต่าง ๆ แก่ผู้ประสบภัยเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับความจำเป็นต้องใช้ตามภารกิจ เนื่องจากในแต่ละวันจะใช้เวลาอยู่กับการปฏิบัติงานในหน้าที่ ในการเตรียมพร้อมและรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา วัตถุประสงค์ความต้องการสารสนเทศจึงเป็นไปเพื่อหาคำตอบในการทำงาน และการปฏิบัติงานของตนเอง เช่น การจำลองสถานการณ์เพื่อฝึกซ้อม การแจ้งเตือนภัยพิบัติให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ และระบบการเตือนภัยล่วงหน้า เป็นต้น และจากแนวคิดของ วิวสัน ที่ว่าความต้องการใช้สารสนเทศอาจดูได้จากสถานการณ์ที่บุคคลนั้นแสวงหาและใช้ โดยเน้นบุคคลและสถานการณ์ที่บุคคลนั้นเผชิญอยู่ การจะ

รู้ถึงความต้องการใช้สารสนเทศของบุคคลจำเป็นต้องพิจารณาจากลักษณะบุคคล เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา ความสนใจ อาชีพ สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง (Wilson, 2000)

7.1.2 ด้านเนื้อหาสารสนเทศ ผลการวิจัยพบว่า ด้านเนื้อหาความต้องการสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ผลโดยรวมผู้ตอบแบบสอบถาม เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่า ด้านเนื้อหาความต้องการสารสนเทศในระดับสูงสุดคือ ด้านการจัดการในภาวะฉุกเฉิน (ขณะเกิดภัย) เรื่องการแจ้งเตือนภัยพิบัติให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ การแจ้งให้ผู้ประสบภัยทราบถึงวิธีการ และขั้นตอนการอพยพ และการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ผู้ประสบภัย สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะในการปฏิบัติงานในพื้นที่ ผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน มีหน้าที่รับผิดชอบในฝ่ายต่าง ๆ คือ ฝ่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อย ฝ่ายสงเคราะห์ผู้ประสบภัย และฝ่ายกู้ชีพกู้ภัย ตามบทบาทหน้าที่หลักของศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนและมีความสำคัญในการปฏิบัติงานในขณะเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ ปัจจุบันภัยพิบัติทางธรรมชาติเกิดขึ้นได้หลายรูปแบบ และมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น มีความถี่ในการเกิดสูงขึ้น และยังสามารถเกิดขึ้นได้ทุกเวลา เช่น พายุนอกฤดู การเกิดแผ่นดินไหวกลางดึก การเกิดแผ่นดินไหวและสึนามิในระดับรุนแรงแบบที่ไม่เคยมีมาก่อน จึงต้องปรับปรุงมาตรการรับมือตลอดเวลา เพื่อให้ทันต่อองค์ความรู้ที่เปลี่ยนแปลงและความผันผวนของสถานการณ์ เพื่อคอยช่วยเหลือประชาชนเมื่อเกิดภัยพิบัติต่าง ๆ ให้ปลอดภัยและรวดเร็วที่สุด เพื่อลดการสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน สารสนเทศที่ต้องการจึงเป็นสารสนเทศที่นำไปปฏิบัติใช้ได้จริงและเกิดประโยชน์

เมื่อพิจารณาแยกประเภทเนื้อหาความต้องการสารสนเทศแต่ละด้าน พบว่า ผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน มีความต้องการสารสนเทศด้านเนื้อหาภัยพิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความต้องการสารสนเทศด้านเนื้อหาเกี่ยวกับอุทกภัยจากน้ำป่าไหลหลาก และน้ำท่วมฉับพลัน อุทกภัยจากน้ำท่วมขัง และน้ำเอ่อนอง มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจังหวัดกระบี่ มีภูมิอากาศแบบมรสุมในเขตร้อน ซึ่งได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้มีฝนตกชุกตลอดปี และมีเพียง 2 ฤดู คือ ฤดูร้อน มี 4 เดือน เริ่มตั้งแต่เดือนมกราคมไปจนถึงเดือนเมษายน ฤดูฝน มี 8 เดือน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมไปจนถึงเดือนธันวาคม (เรียกว่า “ฝนแปด แดดสี่”) และจากสถิติการเกิดภัยพิบัติ (อุทกภัย) ในจังหวัดกระบี่ ระหว่างปี 2550 - 2553 พบว่า ปี พ.ศ. 2550 เกิดอุทกภัย จำนวน 29 ครั้ง จำนวนผู้ประสบภัย 185,633 คน เสียหาย 27,396 ครัวเรือน มูลค่าความเสียหายรวมทั้งสิ้น 56,613,850 บาท ปี พ.ศ. 2551 เกิดอุทกภัย

จำนวน 29 ครั้ง จำนวนผู้ประสบภัย 137,185 คน เสียหาย 20,846 ครัวเรือน มูลค่าความเสียหายรวมทั้งสิ้น 67,782,070 บาท ปี พ.ศ. 2552 เกิดอุทกภัย จำนวน 18 ครั้ง จำนวนผู้ประสบภัย 74,787 คน เสียหาย 19,069 ครัวเรือน มูลค่าความเสียหายรวมทั้งสิ้น 63,281,600 บาท ปี พ.ศ. 2553 เกิดอุทกภัย จำนวน 11 ครั้ง จำนวนผู้ประสบภัย 7,197 คน เสียหาย 14,515 ครัวเรือน มูลค่าความเสียหายรวมทั้งสิ้น 31,133,500 บาท (ที่มา : สำนักงานสถิติจังหวัดกระบี่ ; ระบบเฝ้าระวังและเตือนภัยอุทกภัยจังหวัดกระบี่ , 2553 ; 10/07/53) และจากรายงานแบบสรุปสถิติภัยจังหวัดกระบี่ ปีงบประมาณ 2553 – 2555 พบว่า ปี พ.ศ. 2553 เกิดอุทกภัย จำนวน 12 ครั้ง จำนวนผู้ประสบภัย 7,197 คน เสียหาย 14,519 ครัวเรือน มูลค่าความเสียหายรวมทั้งสิ้น 35,383,500 บาท ปี พ.ศ. 2554 เกิดอุทกภัย จำนวน 27 ครั้ง จำนวนผู้ประสบภัย 30,460 คน เสียหาย 21,020 ครัวเรือน มูลค่าความเสียหายรวมทั้งสิ้น 200,347,940 บาท ปี พ.ศ. 2555 เกิดอุทกภัย จำนวน 30 ครั้ง จำนวนผู้ประสบภัย 60,807 คน เสียหาย 8,571 ครัวเรือน มูลค่าความเสียหายรวมทั้งสิ้น 1,625,996 บาท (สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดกระบี่ , 2556) จากข้อมูลสถิติการเกิดอุทกภัยที่มีจำนวนครั้งในการเกิดมีจำนวนมาก จึงควรมีการเตรียมพร้อมรับมือกับสถานการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นทั้งในด้านองค์ความรู้และด้านการปฏิบัติในการเผชิญกับสถานการณ์ภัยพิบัติ รองลงมาคือ ความต้องการสารสนเทศด้านเนื้อหาที่เกี่ยวข้องภัยแล้งหรือทุพภิกขภัย (Droughts) แผ่นดินไหว แผ่นดินถล่ม ไฟป่า และสึนามิ (Tsunami) มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ซึ่งจากรายงานแบบสรุปสถิติภัยจังหวัดกระบี่ ปีงบประมาณ 2553 – 2555 พบว่า ในปี พ.ศ. 2553 เกิดภัยแล้ง จำนวน 9 ครั้ง จำนวนผู้ประสบภัย 45,259 คน เสียหาย 46,223 ครัวเรือน สึนามิ จำนวน 1 ครั้ง ซึ่งการเกิดสึนามิ ในวันที่ 26 ธันวาคม 2547 มีผู้ประสบภัยจำนวน 23,036 คน เสียหาย 4,818 ครัวเรือน ผู้เสียชีวิต 722 ผู้บาดเจ็บ 4,571 คน ผู้สูญหาย 587 คน (สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดกระบี่ , 2556)

ผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน มีความต้องการสารสนเทศด้านการเตรียมพร้อมรับมือก่อนเกิดภัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความต้องการสารสนเทศด้านการเตรียมพร้อมรับมือเรื่องแผนปฏิบัติการการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยประจำปี และระบบการเตือนภัยล่วงหน้า มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะในการจัดการภัยพิบัติหากมีการเตรียมแผนรับมือกับภัยพิบัติได้อย่างดีย่อมสะท้อนถึงความสามารถและศักยภาพของศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในการรับมือที่สูง ผลกระทบจากภัยพิบัติก็ย่อมน้อยลงตามไปด้วย เช่น การให้ความรู้เรื่องภัยและการปฏิบัติตนด้วยการฝึกอบรมกับเจ้าหน้าที่ทุกคน รองลงมาคือ ความต้องการสารสนเทศด้านการเตรียมพร้อมรับมือเรื่องพื้นที่เสี่ยงภัย และพื้นที่ปลอดภัย เส้นทางอพยพ (Evacuation Routes) และวิธีการ

อพยพ มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะศูนย์ อปพร. แต่ละท้องถิ่นจำเป็นต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยงของพื้นที่ของตนเอง ต่อกับประเภทต่าง ๆ ซึ่งต้องอาศัยข้อมูลสถิติ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีร่วมกับความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ต้องมีการสำรวจข้อมูลทางกายภาพของพื้นที่ในการเตรียมพร้อมรับมือกับภัยพิบัติต่อระดับความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ พร้อมกับการจัดทำแบบจำลองสถานการณ์ การจัดทำแผนที่อพยพ ไปยังพื้นที่ปลอดภัย

7.1.3 ด้านรูปแบบการเผยแพร่สารสนเทศ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเผยแพร่สารสนเทศที่ต้องการของผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ผลโดยรวมผู้ตอบแบบสอบถาม เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่า รูปแบบการเผยแพร่สารสนเทศที่มีความต้องการในระดับสูงสุดคือ รูปแบบการเผยแพร่ประเภทกิจกรรม/ฝึกปฏิบัติ ได้แก่ การฝึกอบรม / สัมมนา / กิจกรรมฝึกปฏิบัติการ การจัดทำแบบจำลองสถานการณ์ / การจัดทำแผนที่อพยพ และการฝึกซ้อมรูปแบบต่าง ๆ ในการอพยพ ทั้งนี้อาจเพราะงานที่ปฏิบัติอยู่ต้องเผชิญกับปัญหาสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง รวมทั้งภัยทางธรรมชาติที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้เลย ดังนั้นกิจกรรมฝึกปฏิบัติ จึงเปรียบเสมือนการเตรียมพร้อมทั้งด้านความรู้ ทักษะ การปฏิบัติ เช่น การจำลองสถานการณ์การแผ่นดินไหว และการแจ้งเตือนภัยสึนามิ ในการอพยพประชาชนไปยังที่ปลอดภัยเพื่อเป็นการลดการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมจิตร เสาะสมบุรณ์ (2548) ที่พบว่า สมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) มีการปฏิบัติเกี่ยวกับส่วนร่วมในด้านการฝึกอบรมของสมาชิก อปพร. อยู่ในระดับมาก จากผลการวิจัยรูปแบบการเผยแพร่สารสนเทศที่มีความต้องการในระดับมากรองลงมาคือ รูปแบบการเผยแพร่ประเภทสื่อมวลชน ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ เคเบิลทีวีท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น วิทยุสื่อสาร หอเตือนภัย ประกาศเสียงตามสาย/ หอกระจายข่าวภายในชุมชน และมีสเตอร์เตือนภัยของท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เมื่อเกิดภัยพิบัติแต่ละครั้งนั้น จะเกิดผลกระทบต่อเนื่อง คือ ไฟฟ้าดับ เครื่องข่ายโทรศัพท์ โทรทัศน์ ไม่สามารถรองรับการจราจรของการสื่อสารที่หนาแน่นในช่วงเวลาฉุกเฉิน ดังนั้นเครื่องมือในการสื่อสาร เช่น วิทยุชุมชน หอกระจายข่าว หอเตือนภัย วิทยุทรานซิลเตอร์ มีสเตอร์เตือนภัยของท้องถิ่นนั้น สามารถเป็นช่องทางการสื่อสารสำรองได้ เช่นเดียวกัน (ทวิดา กมลเวชช : 2554)

7.1.4 ด้านแหล่งสารสนเทศ ผลการวิจัยพบว่า แหล่งสารสนเทศที่ต้องการของผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ผลโดยรวมผู้ตอบแบบสอบถาม เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่า แหล่งสารสนเทศที่มีความต้องการในระดับสูงสุดคือ แหล่งสารสนเทศในรูปแบบสื่อมวลชน ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้

ง่าย และเมื่อมีเหตุการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติเกิดขึ้นก็สามารถติดตามสถานการณ์ได้ทันที และได้ข้อมูลที่ทันสมัยเป็นปัจจุบัน เช่น สภาพภูมิอากาศ ข่าวการแจ้งเตือนภัย ความรุนแรงของภัยพิบัติ เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่าสื่อมวลชนถือเป็นกำลังสำคัญในการช่วยส่งข้อความการเตือนภัย และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์และการปฏิบัติตน รวมทั้งสามารถเป็นช่องทางเสริมในการติดต่อประสานงานได้อีกด้วย รองลงมาคือ ด้านแหล่งสารสนเทศที่เป็นบุคคล ได้แก่ ผู้รู้ หรือผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ประชาชนชาวบ้าน และบุคคลที่อยู่ในเหตุการณ์ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นโดยตรง ที่เป็นเช่นนี้เพราะเมื่อเกิดภัยพิบัติขึ้นจำเป็นต้องสอบถามพูดคุยกับกลุ่มบุคคลที่มีความรู้ มีประสบการณ์หรือกลุ่มคนที่อยู่ในเหตุการณ์เพื่อช่วยกันหาสาเหตุ และแก้ปัญหาภัยกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นให้เร็วไปอย่างรวดเร็ว และลดความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สิน สอดคล้องกับงานวิจัยของ โรจนา บุญชูวงศ์ (2550) ที่พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่เสี่ยงภัย “ธรณีพิบัติ” จังหวัดระนอง ติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแผ่นดินไหวเป็นประจำทุกวันจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมา คือ วิทยุกระจายเสียง และโทรศัพท์แจ้งข่าวจากญาติตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักดิ์สกุล ศุกกฤตอนันต์ (2549) ที่พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสึนามิมาก่อน โดยทราบข่าวการเกิดสึนามิจากสื่อโทรทัศน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนัท อินทโพธิ์ (2550) ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์น้อยกว่าประเภทอื่น ๆ และประเภทสื่อบุคคล มีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อเพื่อนบ้าน / เพื่อนที่ทำงาน

7.1.5 ด้านการนำเสนอสารสนเทศ ผลการวิจัยพบว่า การนำเสนอสารสนเทศที่ต้องการของผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ผลโดยรวมผู้ตอบแบบสอบถามเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่า การนำเสนอสารสนเทศที่มีความต้องการในระดับสูงสุดคือสารสนเทศที่นำเสนอเนื้อหาเรื่องที่ต้องการทั้งหมดอย่างละเอียดถี่ถ้วน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ปฏิบัติงานจำเป็นต้องมีข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงสูง เป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้ และต้องมีรายละเอียดครบถ้วน ชัดเจน ควบคู่ไปกับการปฏิบัติงาน กล่าวคือ ตัวข่าวสารหรือข้อมูล (Message) ที่สื่อสารเตือนภัยนั้น มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะถึงแม้ว่าเราจะมี การสื่อสารที่สมบูรณ์แบบและทั่วถึงก็ตาม แต่ข้อความที่สื่อสารออกไปนั้นไม่ชัดเจน เยิ่นเย้อ และไม่สามารถทำให้ประชาชนเข้าใจได้โดยเร็ว จะทำให้การตอบสนองต่อการเตือนภัยนั้นเป็นไปได้อย่างลำบาก (ทวิดา กมลเวช : 2554)

7.2 เปรียบเทียบความต้องการสารสนเทศด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติของผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย นำมาสรุปผลได้ดังนี้

7.2.1 ผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับความต้องการสารสนเทศด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเพราะการปฏิบัติงานที่ต้องเกี่ยวข้องกับทั้งในเรื่องภัยพิบัติทางธรรมชาติ เรื่องการเตรียมพร้อมรับมือกับภัยพิบัติ ด้านการจัดการในภาวะฉุกเฉิน (ขณะเกิดภัย) ด้านการจัดการหลังเกิดภัย ซึ่งผู้ปฏิบัติงานจำเป็นต้องรู้ ต้องศึกษาและฝึกซ้อมอย่างจริงจัง เพราะภัยธรรมชาติเราไม่สามารถคาดเดาได้เลยว่าจะเกิดขึ้นเมื่อไรและมีระดับความรุนแรงมากน้อยอย่างไร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุพันธ์ ธนาฤกษ์มงคล (2552) ที่พบว่า บุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานในการบริหารจัดการภัยพิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

7.2.2 ผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน มีระดับความต้องการสารสนเทศด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการปฏิบัติงานไม่ว่าจะเป็นฝ่ายบริหารหรือฝ่ายเจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย จำเป็นต้องทำงานร่วมกันเสมอ ทั้งในเรื่องการวางแผนเตรียมการป้องกันบรรเทา ฟื้นฟู การให้ความช่วยเหลือเพื่อบรรเทาความเดือดร้อน ฟื้นฟูผู้ประสบภัย กู้ชีพ กู้ภัย การจัดการสภาพพื้นที่ในสภาวะฉุกเฉิน การเตรียมการก่อนเกิดภัย ทั้งการเตือนภัย ป้องกัน และเฝ้าระวัง การดำเนินงานระหว่างเกิดภัย และการดำเนินงานหลังเกิดภัย เป็นต้น ในการจัดการกับภัยพิบัตินั้นต้องอาศัยศักยภาพในด้านต่าง ๆ ทั้งความรู้พื้นที่ ทักษะความชำนาญ ความเข้าใจสถานการณ์ กำลังคนและความร่วมมือ ตลอดจนการติดตามประเมินผลมาตรการรับมือต่าง ๆ จากหน่วยงานท้องถิ่น ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุพันธ์ ธนาฤกษ์มงคล (2552) ที่พบว่า บุคลากรที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานในการบริหารจัดการภัยพิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดหนองคายโดยรวม ด้านการเตรียมพร้อมรับมือ และการจัดการหลังเกิดภัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7.2.3 ผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ที่มีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งงานแตกต่างกัน มีระดับความต้องการสารสนเทศด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการปฏิบัติงานที่ต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่คับขัน หรือเกินกำลังที่ผู้ปฏิบัติงานควบคุมได้ จากภัยพิบัติทางธรรมชาติ จึงส่งผลให้เกิดความต้องการสารสนเทศเพื่อใช้ประกอบการทำงานในการเผชิญปัญหาต่าง ๆ และการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยให้เกิดความสูญเสียทั้งต่อชีวิตและทรัพย์สินน้อยที่สุด ดังนั้นจึงมีความต้องการสารสนเทศไม่ต่างกัน สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า ความต้องการสารสนเทศต้องเกิดจากความอยากรู้ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์รองรับ เช่น เพื่อการเข้าถึงคม เพื่อการทำงาน เพื่อการ

เรียน เพื่อการตัดสินใจ เพื่อแก้ปัญหา และวัตถุประสงค์อื่น ๆ (ชิคารัตน์ สารพล , 2554) ซึ่งความต้องการสารสนเทศในเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้น เกิดขึ้นโดยที่ตนเองยังไม่มีความรู้ ในเรื่องนั้นเพียงพอ หรืออาจรู้แต่ยังไม่เพียงพอ รู้ยังไม่ชัดเจนเป็นต้น ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุพันธ์ ธนาฤกษ์มงคล (2552) ที่พบว่า บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานในการบริหารจัดการภัยพิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดหนองคายโดยรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเจ้าหน้าที่เน้นการปฏิบัติงานในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยมากกว่าในเรื่องการบริหารจัดการภัยพิบัติ และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมจิตร เสาะสมบูรณ์ (2548) ที่พบว่า อาสาสมัครที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิก อปพร. 6-10 ปี มีส่วนร่วมในงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของสมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) มากกว่าอาสาสมัครที่เป็นสมาชิกมากกว่า 10 ปี ซึ่งวิลสัน ได้อธิบายว่า ความต้องการสารสนเทศนั้น โดยแท้จริงแล้วเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ 3 ประการ ที่ผลักดันให้เกิดการแสวงหาสารสนเทศ ได้แก่ 1) ความต้องการทางกาย 2) ความต้องการทางอารมณ์ 3) ความต้องการทางสติปัญญา วิลสันยังชี้ให้เห็นอีกว่าความต้องการสารสนเทศเป็นเรื่องซับซ้อนเพราะมีปัจจัยอื่น ๆ เข้ามาเป็นตัวกำหนด นับตั้งแต่ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านบทบาทในการทำงาน ไปจนถึงปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม โดยที่ความแตกต่างของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การเมืองและเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมทางการงาน จะมีอิทธิพลทั้งต่อความต้องการพื้นฐาน และต่อบทบาทในการทำงาน ตลอดจนระดับการปฏิบัติงานของบุคคล ซึ่งเป็นตัวกำหนดความต้องการสารสนเทศเฉพาะของบุคคล (อารีย์ ชื่นวัฒนา , 2554)

7.3 ปัญหาและอุปสรรคความต้องการสารสนเทศ พบว่า ผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน มีปัญหาและอุปสรรคของเนื้อหาของข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมีลักษณะเนื้อหาที่เป็นวิชาการอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสารสนเทศที่ผู้ปฏิบัติงานต้องการในการปฏิบัติหน้าที่ มีลักษณะเนื้อหาที่เป็นวิชาการ เข้าใจยากจึงอาจทำให้มีการตีความผิดไปอย่างเช่น ระดับน้ำที่เป็นคิวบิกเมตรต่อวินาที ทำให้ไม่เข้าใจว่าเป็นน้ำในระดับแค่ไหน และจะมาถึงพื้นที่ในเวลาเท่าใด และพื้นที่จะมีความสามารถในการรองรับอย่างไร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรชาติ พุทธิมา (2554) ที่พบว่า ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตเทศบาลเมืองต้นเปา ประสบในการแสวงหาสารสนเทศ คือ สารสนเทศที่ได้รับมีความเป็นวิชาการมากเกินไปทำให้เข้าใจยาก และปัญหาจากแหล่งสารสนเทศที่เป็นบุคคลที่ผู้ประกอบการประสบ ได้แก่ บุคคลมักหวงแหนองค์ความรู้ ไม่ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้ประกอบการทั้งหมด จากผลการวิจัยปัญหาและอุปสรรคความต้องการสารสนเทศที่พบรองลงมาคือ ปัญหาและ

อุปสรรคจากแหล่งข้อมูลข่าวสารทางอินเทอร์เน็ตในเรื่องของข้อมูล การเผยแพร่ ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความสอดคล้อง และช่วงเวลาการเผยแพร่ที่ทันต่อความต้องการมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิมล คำชู (2540) พบว่า นักเศรษฐศาสตร์ ธนาคารแห่งประเทศไทย ประสบปัญหาเกี่ยวกับการใช้สารสนเทศพบว่า แหล่งสารสนเทศที่มีอยู่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้ และข้อมูลที่ได้มักไม่สมบูรณ์ ครบถ้วน จากผลการวิจัยปัญหาและอุปสรรคความต้องการสารสนเทศที่พบในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ปัญหาและอุปสรรคด้านรูปแบบการเผยแพร่ที่อยู่ในรูปของสื่อบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญตา เหลืองมันคง (2555) ที่พบว่าปัญหาการใช้แหล่งสารสนเทศที่พบในระดับน้อยคือ สื่อบุคคล

8. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

8.1 ข้อเสนอแนะต่อผู้บริหาร

8.1.1 ควรเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในด้านการดำเนินงานเตรียมพร้อมรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติที่อาจเกิดขึ้นทุกรูปแบบโดยไม่เลือกเวลา และสถานที่ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ โดยสารสนเทศที่นำเสนอเนื้อหาเรื่องที่ต้องการอย่างละเอียดถี่ถ้วน และควรเป็นเนื้อหาที่เข้าใจง่ายไม่ควรเป็นเนื้อหาที่เป็นวิชาการเข้าใจยาก อาจนำเสนอโดยมีรูปภาพประกอบเพื่ออธิบายเหตุการณ์เรื่องราว ถ้าเป็นข้อมูลสถิติที่มีตัวเลขประกอบ ให้นำเสนอโดยเป็นแผนภูมิแท่ง แผนภูมิวงกลม หรือกราฟเส้นมากกว่าที่จะนำเสนอเป็นตัวหนังสือเพียงอย่างเดียว

8.1.2 ควรให้ความรู้กับผู้ปฏิบัติงานในเรื่องการจัดการในภาวะฉุกเฉิน (ขณะเกิดภัย) การแจ้งเตือนภัย วิธีการและขั้นตอนการอพยพ และการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ผู้ประสบภัย

8.1.3 ควรให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารในรูปแบบประเภทกิจกรรม / ฝึกปฏิบัติ การฝึกอบรม / สัมมนา / กิจกรรมฝึกปฏิบัติการ การจัดทำแบบจำลองสถานการณ์ / การจัดแผนที่อยู่อพยพ การฝึกซ้อมรูปแบบต่าง ๆ ในการอพยพ มากกว่ารูปแบบการเผยแพร่ประเภทอื่น

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

8.2.1 ศึกษาความต้องการสารสนเทศทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการเตรียมพร้อมรับมือก่อนเกิดภัย การเตรียมการขณะเกิดภัย และการเตรียมการหลังภัยสิ้นสุดไปแล้ว โดยเน้นไปที่ฝ่ายปฏิบัติการกู้ชีพกู้ภัย เพราะเป็นหน่วยที่เข้าเผชิญเหตุในสถานการณ์เสี่ยงภัย ซึ่งจะต้องผ่านการฝึกอบรมพิเศษเฉพาะหลักสูตร เช่น การปฐมพยาบาล การเคลื่อนย้ายผู้ป่วย การกู้ภัยทางน้ำ

เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุดในการให้ความช่วยเหลือ บรรเทาความเดือดร้อนให้กับผู้ประสบภัยพิบัติ

8.2.2 ศึกษาการรู้สารสนเทศทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการเตรียมพร้อมรับมือก่อนเกิดภัย การเตรียมการขณะเกิดภัย และการเตรียมการหลังภัยสิ้นสุดไปแล้ว ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อให้เกิดความพร้อมทั้งทักษะ และการปฏิบัติได้จริงเมื่อต้องเผชิญเหตุการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติ

